

Utlåtande 2017:226 RIII (Dnr 160-495/2017)

Satsning på yrkesmentorsprogram för nyanlända

Motion (2017:16) av Yvonne Fernell-Ingelström (M)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Mirja Räihä anför följande.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige anför Yvonne Fernell-Ingelström (M) att jobb och goda försörjningsmöjligheter är en nyckel till integration. Hon föreslår att kommunfullmäktige uppdrar åt arbetsmarknadsnämnden att i samverkan med näringslivet initiera ett yrkesmentorprogram för nyanlända. Personer som har en yrkesbakgrund eller utbildning från sitt hemland ska erbjudas en mentor inom närliggande yrke eller bransch.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd och Svenskt Näringsliv region Stockholm. Svenskt Näringsliv region Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att en rad insatser idag finns från stadens sida som syftar till att styrka kopplingen till yrkeslivet, bland annat genom olika sorters yrkesmentorsprogram, och det är ett utvecklingsarbete som pågår.

Arbetsmarknadsnämnden anser att yrkesmentorer är en viktig insats och att det redan idag görs mycket inom området, och bedömer vidare att behovet av mentorsprogram är tillgodosett men att eventuellt nya yrkesområden kan adderas till befintliga program.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att ett yrkesmentorsprogram är intressant och värt att pröva. Det är dock viktigt att programmet är förenligt med stadens riktlinjer för ekonomiskt bistånd. Om en individ som deltar i yrkesmentorsprogrammet också blir aktuell för ekonomiskt bistånd måste det framgå av riktlinjerna hur bedömningar av ansökningar ska göras.

Skärholmens stadsdelsnämnd konstaterar att Jobbtorg redan erbjuder en bred palett av insatser som sammantaget syftar till att hjälpa personer till egen försörjning. Nämnden anser att Jobbtorg redan möter upp behovet av information om yrket och hur det fungerar i Sverige inom befintliga insatser.

Älvsjö stadsdelsnämnd framhåller att nio kommuner i Södertörn, däribland Tyresö kommun, för några år sedan hade ett liknande mentorsprogram. Erfarenheterna från dessa bör inhämtas innan nya former av mentorsprogram startar.

Mina synpunkter

Stockholms arbetsmarknad är stark, inte sedan innan finanskrisen år 2008 har arbetslösheten legat på så låga nivåer. Till följd av en aktiv arbetsmarknadspolitik och en god konjunktur har arbetslösheten sjunkit kraftigt bland Stockholms unga, både i inner- och ytterstadsområden. Det är mycket glädjande.

Samtidigt har vi i Stockholm en stor utmaning de kommande åren att etablera stora grupper av nyanlända så att de får chans till egen försörjning och att komma in i det svenska samhället. Från stadens sida arbetar vi med en bred palett av insatser på arbetsmarknadsområdet för att underlätta etableringen av nyanlända och utrikes födda stockholmare.

Arbetsmarknadsförvaltningen bedriver idag bland annat flera olika mentorsprogram inom ett brett spektrum av yrkesområden, som fångar upp både akademiker och personer med annan kompetens. Bland annat bedrivs sedan april 2017 projektet Yrkesmentorer i samarbete med Arbetsförmedlingen och Rotary ideell förening. Nyanlända personer med bland annat medicinsk bakgrund, erfarenhet inom näringsliv, offentlig sektor eller annan akademisk bakgrund erbjuds en mentor.

Vidare finns mentorsprogram i samarbete med Jusek för studerande på SFEJ, svenska för ekonomer, jurister och samhällsvetare sedan år 2010. Andra

exempel på befintliga mentorsprogram som erbjuds är Ingenjörsmentor Stockholm, Konsten att dela och det idéburna offentliga partnerskapet med Individuell Människohjälp som bedriver Duo Stockholm. Inom Duo Stockholm matchas en etablerad och en nyanländ stockholmare utifrån ett gemensamt intresse, vilket kan inkludera yrkes- eller studiebakgrund.

Kommande års utmaningar förutsätter nytänkande och ett brett spektrum av insatser för att kompetensen hos de nyanlända ska kunna tas tillvara. En tydligt prioriterad målgrupp för nämnden är gruppen kortutbildade, som har betydligt svårare att etablera sig på arbetsmarknaden än personer med högre utbildningsbakgrund. Därför satsar vi på kombinerade språk- och yrkesutbildningar eller grundläggande behörighet för den här gruppen. Vi har också Yrkesintegrerad SFI (YFI) som kombinerar svenska för invandrare med utbildning mot ett bristyrke.

Sammanfattningsvis finns redan flera olika program och insatser med syftet att erbjuda nya Stockholmare en yrkesmentor. För närvarande ligger fokus på att utveckla befintliga verksamheter snarare än att starta nya, snarlika.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2017:16) av Yvonne Fernell-Ingelström om satsning på yrkesmentorsprogram för nyanlända

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2017:16) av Yvonne Fernell- Ingelström (M) om satsning på yrkesmentorprogram för nyanlända bifalls.
2. Därutöver anfördes följande.

Stockholm står inför mycket stora utmaningar för att få fler nyanlända i arbete. Många av dem har tidigare yrkeserfarenhet och har drömmar om att inte bara hitta ett arbete, utan att också hitta ett arbete där deras yrkeskunnande och personliga kompetenser i någon mån kan tas tillvara.

För individen handlar det om inte bara om att delta i arbetslivet utan även om framtida arbetsglädje. Om erfarenheter kan tas tillvara innebär det högre skatteintäkter och andra samhällsekonomiska vinster än om individen bara får ett jobb, vilket som helst, utan koppling till deras kompetens.

De mentorskapsprogram som arbetsmarknadsnämnden idag genomför genom samarbeten med, Sveriges Ingenjörer, Jusek och Rotary, är enligt uppgift mycket framgångsrika, inte bara då de medverkar till att hitta en sysselsättning utan även när det gäller att förstå hur arbetsmarknaden ser ut och fungerar inom respektive professionsområde.

En viktig distinktion är att mentorn i dessa program främst ser adepten som en professionskollega snarare än enbart som en nyanländ med annan kulturell bakgrund. Även verksamheten inom Duo Stockholm är mycket värdefull men verksamheten har betoning på att öka den nyanländas nätverk genom att skapa en kompisrelation och har oftast mindre fokus på att medverka till att personen kommer in på sin tidigare yrkesbana.

Det är synnerligen anmärkningsvärt att den socialdemokratiskt ledda majoriteten är av uppfattningen att behovet av mentorer är uppfyllt med de samarbeten som nu pågår utan någon ansats till analys.

Programmen omfattar högt räknat bara några hundra av alla tusentals nyanlända. Förvisso är det en stor andel nyanlända med tidigare yrkeserfarenhet som har kompetens som är svåra att matcha mot svenska yrkesmentorer, men behovet är enligt vår mening likväl mycket stort.

Professions- och yrkesmentorer passar inte bara för högutbildade, såsom ingenjörer, ekonomer och samhällsvetare. Programmen skulle kunna breddas till att omfatta grupper som målare, snickare, svetsare, bagare, elektriker. Fler tydliga yrkesinriktningar skulle med fördel också kunna använda samma koncept. Utan att förringa den enskilda arbetsförmedlarens eller yrkesvägledarens kunskaper om respektive yrkes arbetsmarknad så har exempelvis en målare i Stockholm ofta ingående och dagsaktuell information om var målarjobben finns, hur de utförs, vilka kunskaper som krävs, hur rekryteringsmönstren ser ut och vilka arbetsgivare som har behov av att nyanställa.

I de pågående programmen tycks det inte vara ett stort problem att hitta mentorer. Fackförbund och branschorganisationer har många medlemmar som är beredda att dra sitt strå till stacken för att lösa ett av samhällets största problem. Diskussioner bör initieras av arbetsmarknadsnämnden för att hitta fler fackliga-, yrkes- och branschorganisationer som är intresserade av att starta mentorskapsprogram.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 4 oktober 2017

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Mirja Räihä

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Johanna Sjö (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige föreslås att arbetsmarknadsnämnden i samverkan med näringslivet ska initiera ett yrkesmentorsprogram för nyanlända. Personer som har en yrkesbakgrund eller utbildning från sitt hemland ska erbjudas en mentor inom närliggande yrke eller bransch.

Syftet med yrkesmentorsprogrammet är för den nyanlända att erhålla information om yrket och hur det fungerar i Sverige. Mentorerna kan utifrån sin erfarenhet värdera den kunskap och kompetens som adepten besitter samtidigt som fler nyanlända kan skapa ett kontaktnät inom respektive yrkesområde.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmen stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd och Svenskt Näringsliv region Stockholm. Svensk Näringsliv region Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Arbete och försörjning är centralt för nyanländas integration och etablering i det svenska samhället och stadsledningskontoret delar motionärens uppfattning att nätverk, kontakter och mentorskap är betydelsefullt för att korta individens väg till arbetslivet. Stadsledningskontoret vill understryka att kommunens formella ansvar för de direkta arbetsmarknadsinsatserna är begränsad men att staden ändå bidrar på många olika sätt i den enskildes etablering på lokal nivå och i samarbete med arbetsförmedlingen.

Arbetsmarknadsnämnden erbjuder idag ett flertal yrkesmentorsprogram med olika samarbetspartners där mentorer matchas med nyanlända stockholmare. Ett nystartat projekt med yrkesmentorer genomförs i samarbete med Arbetsförmedlingen och föreningen Rotary. Andra pågående initiativ är mentorsprogram för ekonomier, jurister och samhällsvetare i samarbete med Jusek samt Ingenjörsmotor Stockholm i samarbete med bland andra Sveriges Ingenjörer.

Stadsledningskontoret ser det sammanfattningsvis som positivt att nyanländas

yrkeskunskaper tas tillvara då personerna kommer till staden. En kort väg till arbete där den nyanlände får användning av tidigare erfarenheter underlättar den enskildes etablering i samhället samtidigt som det ger värdefulla tillskott till stadens arbetsmarknad. En rad insatser finns idag från stadens sida som syftar till att stärka kopplingen till yrkeslivet, bland annat genom olika sorters yrkesmentorsprogram, och det är ett utvecklingsarbete som pågår.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2017 följande.

1. Hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Johanna Sjö m. fl. (M), Gulan Avci (L), Johan Fälldin (C), Ofelia Namazova (KD), *bilaga 1*.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Många nyanlända personer har sökt sig till Stockholm de senaste åren av olika anledningar, varav många har med sig erfarenheter från ett yrke eller har en akademisk studiebakgrund. Att få ett arbete är en viktig faktor för att etablera sig i samhället, men det finns utmaningar för nyanlända personer att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden, där bristande språkkunskaper och avsaknad av nätverk är några faktorer. Det finns en skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes – och utrikesfödda personer, vilken är ca 15 % högre för inrikes födda (SCB Arbetskraftsundersökningarna 2016). För att skapa förutsättningar för nyanlända personer att etablera sig på arbetsmarknaden krävs kunskap, validering av kompetens och att skapa mötesplatser och stöd för nyanlända personer att lära känna personer inom sitt yrkesområde med branschspecifik kunskap.

Att skapa möten mellan nyanlända och etablerade stockholmare är viktigt för att skapa ett Stockholm för alla och för att öka integrationen.

Arbetsmarknadsförvaltningen delar motionärens uppfattning att yrkesmentorer är en bra insats. Det är viktigt att skapa möjligheter för nyanlända personer att få ett nätverk och kontakter inom sitt yrkesområde; detta kan öka förutsättningar för att få ett arbete inom sin bransch. Arbetsmarknadsförvaltningen erbjuder idag ett flertal yrkesmentorsprogram med samarbetspartners där mentorer kan erbjudas nyanlända stockholmare. Ett nystartat projekt är Yrkesmentorer i samverkan med

arbetsförmedlingen och Rotary som bedrivs sedan i april. Projektet kommer att följas upp och utvärderas vid projekttidens slut.

Genom de olika pågående programmen täcks ett brett spann av yrkesgrupper och akademiker: ingenjörer i samarbete med Sveriges Ingenjörer, ekonomer, jurister och samhällsvetare i samarbete med Jusek, samt Yrkesmentorer där övriga akademiker i samarbete med Rotary erbjuds en mentor. Övriga personer kan erbjudas en etablerad kontakt genom Duo Stockholm.

Förvaltningen vill lyfta fram att det är viktigt att ha med ett jämställdhetsperspektiv i planering och genomförandet av mentorskapsprogram, så att både kvinnor och män ges lika stora möjligheter att inom sitt yrkesområde erbjudas en mentor. Det är även viktigt att kunna fånga upp yrkeskompetens som inte är direkt kopplat till akademiska meriter.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att yrkesmentorer är en viktig insats och att det redan idag görs mycket inom området. Förvaltningens bedömning är att behovet av mentorsprogram är tillgodosett och att eventuellt nya yrkesområden vid behov kan adderas till befintliga program.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 juni 2017 att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Kerstin Aggefors m.fl. (S), Martin Michel m.fl. (MP), Anki Erdmann (V) och Amela de la Cruz (L) *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 juni 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Motionären skriver att den största klyftan i samhället är den mellan arbetslösa och sysselsatta. Stockholm är en delad stad, där skillnaderna i arbetslöshet är stora mellan inrikes och utrikes födda svenskar. För att fler personer med utländsk bakgrund ska kunna försörja sig själva bör staden inrätta ett yrkesmentorsprogram för nyanlända. Detta skulle innebära att personer med en särskild yrkesbakgrund eller utbildning från sitt hemland erbjuds en mentor inom ett närliggande yrke eller bransch. Mentorn ska kunna bidra med information om yrket och hur det fungerar i Sverige. Dessutom kan mentorn värdera den kompetens som den nyanlände har och bidra till att denne får ett kontaktnät inom sitt yrkesområde.

Förvaltningen anser liksom motionären att klyftan mellan arbetslösa och sysselsatta är en mycket viktig fråga. Förslaget om ett yrkesmentorsprogram är intressant och värt att pröva. Det är dock viktigt att programmet utformas för att vara förenligt med stadens riktlinjer för ekonomiskt bistånd. Om en individ som deltar i

yrkesmentorsprogrammet också blir aktuell för ekonomiskt bistånd måste det framgå av riktlinjerna hur bedömningar av ansökningar ska göras.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2017 att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 maj 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har idag ett väl utvecklat samarbete med Jobbtorg. Jobbtorg erbjuder en bred palett av insatser som sammantaget syftar till att hjälpa personer med olika bakgrund, erfarenheter och kunskap in på arbetsmarknaden och vidare till egen försörjning. Insatserna är både individuella och utformade för grupper och kan vara direkt riktade mot de svårigheter och/eller hinder som råder för den enskilde att kunna erhålla ett arbete men också rent yrkesförberedande insatser.

Exempel på insatser som Jobbtorg erbjuder utöver arbete, är förberedande yrkeskurser, KBT-samtal, coachning, hälsopedagoger och praktik. Förvaltningen ställer sig positiv till mentorskap och ser det som värdefullt inom merparten av Jobbtorgs olika insatser. Att införa ytterligare en insats, yrkesmentorprogram för nyanlända, väcker vissa praktiska frågeställningar så som hur matchningen skulle ske och i vilket skede insatsen skulle erbjudas. Ett förslag från förvaltningen är att matchningen mellan aspirant och mentor sker i kombination med någon av de insatser som redan exemplifierats ovan.

I förskolan, äldreomsorgen och i socialtjänstens verksamheter är kvalitetskraven högt ställda. Det ställs stora krav på medarbetarnas lyhördhet för och bemötande av brukarnas behov. Det gör att enklare eller mindre kvalificerade arbetsuppgifter är mindre vanliga.

Vidare är förvaltningens erfarenhet att Jobbtorg redan idag möter upp behovet av att informera om yrket och om hur det fungerar i Sverige.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 31 maj 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Motionären föreslår att arbetsmarknadsnämnden i samverkan med näringslivet ska initiera ett yrkesmentorsprogram för nyanlända.

Förvaltningen är i grunden positiv till förslaget. Arbetsmarknadsförvaltningen har redan idag flera olika yrkesmentorsprogram i samarbete med Jusek, Sveriges ingenjörer samt Rotary och arbetsförmedlingen.

Förvaltningen vill även framhålla att nio kommuner i Södertörn, däribland Tyresö kommun, för några år sedan hade ett EU-projekt med liknande mentorsprogram. Även Helsingborgs kommun har drivit liknande yrkesmentorsprogram. Erfarenheterna från dessa bör också inhämtas innan nya former av mentorsprogram startar. Jämställdhetsperspektivet bör särskilt beaktas då fler nya yrkesmentorsprogram genomförs.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av Johanna Sjö m. fl. (M), Gulan Avci (L), Johan Fälldin (C), Ofelia Namazova (KD).

3. att bifalla motionen
4. att därutöver anföras

Stockholm står inför mycket stora utmaningar för att få fler nyanlända i arbete. Många av dem har tidigare yrkeserfarenhet och har drömmar att inte bara hitta ett arbete utan också hitta ett arbete där deras yrkeskunnande och personliga kompetenser i någon mån kan tas tillvara. För individen handlar det om inte bara om att delta i arbetslivet utan även om framtida arbetsglädje, personlig utveckling och livskvalitet. Om samhället kan medverka till att tidigare erfarenheter kan tas tillvara innebär det högre skatteintäkter och andra samhällsekonomiska vinster än om individen bara får ett jobb, vilket som helst.

De mentorskapsprogram som förvaltningen idag genomför genom samarbeten med Sveriges Ingenjörer, Jusek och Rotary är enligt uppgift mycket framgångsrika, inte bara när det gäller att de medverkar till att hitta en sysselsättning utan även när det gäller att förstå hur arbetsmarknaden ser ut och fungerar inom respektive professionsområde. En viktig distinktion är att mentorn i dessa program främst ser adepten som en professionskollega än enbart en nyanländ med annan kulturell bakgrund. Även verksamheten inom Duo Stockholm är väldigt värdefull men verksamheten har betoning på att öka den nyanländas nätverk genom att skapa en kompisrelation men oftast mindre fokus på att medverka till att personen kommer in på sin tidigare yrkesbana.

Det är synnerligen förvånande att majoriteten och förvaltningen har uppfattningen att behovet av mentorer är uppfyllt med de samarbeten som nu pågår utan någon ansats till analys. Programmen omfattar högt räknat bara några hundra av alla tusentals nyanlända. Förvisso är det en stor andel nyanlända med tidigare yrkeserfarenhet som har kompetens som är svåra att matcha mot svenska yrkesmentorer men behovet är enligt vår mening likväl mycket stort.

Professions- och yrkesmentorer passar inte bara för högutbildade, såsom ingenjörer, ekonomer och samhällsvetare. Programmen skulle förstås kunna breddas till att omfatta grupper som målare, snickare, svetsare, bagare, elektriker och hela långa raden av tydliga yrkesinriktningar kan med fördel också använda samma koncept. Utan att förringa den enskilda arbetsförmedlarens eller yrkesvägledarens kunskaper om respektive yrkes arbetsmarknad så har exempelvis en målare i Stockholm ofta ingående och dagsaktuell information om var målarjobben finns, hur

de utförs, vilka kunskaper som krävs, hur rekryteringsmönstren ser ut och vilka arbetsgivare som har behov av att nyanställa.

I de pågående programmen tycks det inte vara ett stort problem att hitta mentorer. Fackförbund och branschorganisationer har många medlemmar som är beredda att dra sitt strå till stacken för att lösa ett av samhällets största problem. Diskussioner bör initieras av förvaltningen för att hitta fler fackliga-, yrkes- och branschorganisationer som är intresserade av att starta mentorskapsprogram.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Kerstin Aggefors m. fl. (S), Martin Michel m. fl. (MP), Anki Erdman (V) och Amela de la Cruz (L) enligt följande.

Motionen tar upp frågan om hur man kan underlätta för nyanlända att komma in på arbetsmarknaden. Med detta syfte föreslås att arbetsmarknadsnämnden ska få ett uppdrag att i samverkan med näringslivet initiera ett yrkesmentorsprogram för nyanlända.

Med erfarenhet från tidigare program med jobbcoacher och etableringslotsar vill vi framhålla att det vid ett eventuellt utarbetande av detta program noga övervägs vilka driftformer för verksamheten som lämpligen bör föreslås.